

ORCID ID: 0000-0001-8898-5120

Кравченко П.А.

ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ НАУКОВО-РЕЛІГІЙНИЙ АНАЛІЗ АПОСТОЛЬСЬКОГО ПЕРІОДУ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ІСТОРІЇ

Рецензія на кн.: Мешков В.М. Кем был Иисус Христос для христиан I века? (опыт экзистенциального научно-религиозного анализа Нового Завета). Полтава: Астроя, 2022. 423 с. ISBN 978-617-7915-62-0

Сучасна християнська теологія має переважно догматичний характер, тому що претендує на абсолютне знання християнського віровчення, книг Нового Заповіту. На основі розробленого методу екзистенціального науково релігійного аналізу В. Мешкову вдалося більш детально дослідити розвиток християнства у I віці.

У першій главі «Методологія науково релігійного аналізу Нового Заповіту» В. Мешков провів філософський аналіз своєрідної природи релігійного знання. Згідно його підходу, об'єктивна релігійна реальність значно складніше, ніж ми про неї думаємо. Тому релігійні тексти не можуть бути абсолютно вірогідними, виражати абсолютну істину. Вони є лише вдалими описами значно складної містичної реальності.

Автор виявив особливості суб'єкта і об'єкта релігійного опису. Важливою особливістю суб'єкта релігійного опису є підвищений інтерес до містичних подій, які він всіляко намагається описати з максимальною точністю. Такими були автори книг Нового Заповіту. При дослідженні релігійних об'єктів потрібно спиратись лише на вірогідні свідчення, які В. Мешков називає «містичними фактами», фіксація яких потребує суворі вимоги доведення їх вірогідності. У структурі християнського знання автор виділяє три складові: сокровенне знання книг Нового Заповіту, великий масив інтерпретацій

Святого Письма за допомогою теоретичних мислинєвих конструктив, які допомагають осмислити природу божественної реальності, а також особливого роду містично-метафізичне знання, яке існувало як сокровенне містичне переживання безпосереднього зв'язку з Богом. У православній літературі воно називається Богознавство. Розгляд трьох складової структури християнського знання дозволяє продуктивно вивчати його історичний розвиток на різних етапах генезису Християнської Церкви, її окремих шкіл і течій, а також своєрідність християнського дискурсу її діячів і подвижників. Емпіричний базис християнського знання складають книги Старого і Нового Заповіту, в яких представлена дохристиянська історія, дії Ісуса Христа і благовіщення Апостолів після Його Вознесіння. Система розвинутого теоретичного знання у християнстві називається «теологією» або «богослов'ям», яке дозволяє глибоко осмислити християнське вчення і його історичний розвиток. В. Мешков провів методологічний аналіз філософсько-наукового дискурсу протестантських теологів (Гарнака, Юліхера, Бульмана, Тілліха та ін.) і показав обмеженість протестантської парадигми християнського віровчення.

У третій главі В. Мешков доводить, що Євангелія від Марка, Матвія і Луки були написані у 40-50 роки, що надає їм статус вірогідних писемних джерел, свідoctва яких могли бути перевірені жителями Іудеї і Ізраїлю. Марк, Матвій і Лука були великими діячами християнського руху I ст., що надало їм можливість написати свої видатні твори.

Згідно повідомленням євангелістів, головним у благовіщенні Ісуса Христа була проповідь про Царство Нібесне, як граничного устремління людини. В житті людини Царство Божє є останньою зупинкою, де знаходиться Спасіння і вища духовна насолода. Ісус Христос володів нескінченною міццю містичної божественної сили, яка проявлялася у численних зціленнях хворих і калічних людей, могутньою владою над нечистими силами і абсолютною прозорливістю. Таким чином, у земному житті Сина Божого життєвий світ складав у режимі реального часу складну єдність чуттєвого матеріального буття, знання химерного бісівського світу і трансцендентно-трансцендентального Царства Нібесного.

Дії і вчення Ісуса Христа означали духовно-моральну революцію в історії світової культури. Онтологічну основу віровчення Христа складає трансцендентно-трансцендентальне буття Бога Батька і Бога Сина, атрибутами яких є досконалий розум, абсолютна могутність, милосердя, краса та інші добротності у граничній мірі вираження. Оскільки їх містично-метафізичну природу помислити у повному

обсязі неможливо, по теологічні побудови Царства Нібесного потрібно розглядати як теоретичні мислиневі конструкти. Християнський життєвий світ утворюють дві взаємопов'язані підсистеми ціннісно-мислиневих орієнтацій – мирська і цілеспрямована до Господа. Мирське буття, в яке покинута людина, складає основу його життєвого існування. Ісус Христос вчив, що не чуттєві радощі є головними у житті людини, а духовно-моральна насолода, яка спрямована до Господа, є дійсне існування людини, яке можливо досягти, звільнившись від прихильності до земних благ. Тематичний і екзистенційний аналіз настанов Ісуса Христа дозволяє їх структурувати у чотирьох головних напрямках, які складають чотири осі координат християнського життєвого простору – смирення, милосердя, універсальна любов до всього існуючого і устремління до досконалої духовності.

В. Мешков дослідив апостольський період розвитку Християнської Церкви у 30 – 60 роки. Оскільки єдиної парадигми християнського віровчення не існувало, то кожен Апостол походив із власного розуміння вчення Ісуса Христа. Загальною особливістю дискурсу Апостолів на початку проповідницької діяльності було те, що він утворювався з двох складових – християнської і іудейської, з яких остання складала більшу частину. У подальшій їх діяльності християнська ментальність стрімко зростала і стала панівною. Тому В. Мешков, щоб більш детально вивчити упорядкування Церкви, використовував мислиневий конструкт «апостоля», який визначав просторове розповсюдження християнського віровчення в результаті дій когось з Апостолів. В результаті місіонерських мандрівок апостола Павла на землях Малої Азії, Македонії і Греції сформувалась найбільш розвинута «апостоля» Павла, яка утворила цілісну систему християнських общин. Автор монографії уточнив хронологічну послідовність Послань апостола Павла, що дозволило йому дослідити розвиток християнського дискурсу Апостола.

В. Мешков заперечує авторство апостола Йоанна книги «Апокаліпсис», тому що в ній панує іудейський дискурс і практично немає християнської ментальності.

Коли у 70-ті роки майже всі Апостоли відійшли у інший світ, розпочався єпископський період розвитку Християнської Церкви. В. Мешков в ході науково релігійного аналізу Послань Климента Римського, Ігнатія Антиохійського і Полікарпа Смирнського показав, що найбільш активними і життєздатними були християнські общини у Малій Азії, Македонії і Греції, тобто на території «апостоля» Павла.